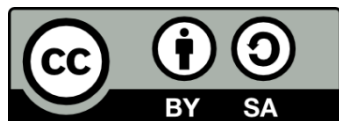

Δίκαιο Κοινωνικής Ασφάλισης

Ενότητα 3η: Ασφαλιστικοί κίνδυνοι και παροχές

Καθηγητής Άγγελος Στεργίου
Νομική Σχολή ΑΠΘ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ασφαλιστικοί κίνδυνοι και παροχές.

Οι κύριοι ασφαλιστικοί κίνδυνοι
στο εθνικό μας σύστημα και οι
αντίστοιχες παροχές.

Περιεχόμενα ενότητας

- i. Ασθένεια.
- ii. Μητρότητα.
- iii. Αναπηρία.
- iv. Εργατικό ατύχημα- επαγγελματική ασθένεια.
- v. Γήρας.
- vi. Θάνατος.

Σκοποί ενότητας

- Καταγραφή και επεξήγηση των κύριων ασφαλιστικών κινδύνων, καθώς και των αντίστοιχων ασφαλιστικών παροχών, εξαιρουμένης της ανεργίας. Ο κίνδυνος της ανεργίας εξετάζεται χωριστά σε επόμενη ενότητα.
- Παρουσίαση των σχετικών νομικών ρυθμίσεων.
- Κατανόηση ερμηνευτικών προσεγγίσεων της νομολογίας.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Ασφαλιστικός κίνδυνος και παροχές:

Ασθένεια.

Ασθένεια (ορισμός)

- Ασθένεια αποτελεί κάθε ανώμαλη κατάσταση του σώματος ή του πνεύματος που δημιουργεί ανάγκη θεραπείας, ανικανότητα για εργασία ή και αμφότερα (Χρ. Αγαλλόπουλος, 1955, Κ. Κρεμαλής, 1985).
 - Κατά το άρθρο 31 Α.Ν. 1846/51, ερμηνευόμενο σύμφωνα με τα άρθρα 21, παρ. 3, 5 παρ. 5 , 22 παρ. 5 και 4 παρ. 1 του Συντάγματος
- Το ΙΚΑ υποχρεούται να εξασφαλίζει στους ασφαλισμένους και συνταξιούχους του σύγχρονες υπηρεσίες υγείας.

Παροχές ασθενείας (1/2)

- Οι υπηρεσίες υγείας πρέπει να καλύπτουν πλήρως τις ανάγκες διαγνώσεως και θεραπείας των παθήσεων, τις χειρουργικές επεμβάσεις εφόσον απαιτούνται και γενικώς τις ανάγκες νοσηλείας των προσώπων (ΣτΕ 2738/2006).
- Οι παροχές ασθενείας διακρίνονται σε παροχές σε είδος και σε χρήμα με κριτήριο τα μέσα αντιμετώπισης του κινδύνου της ασθενείας (Π. Παπαρρηγοπούλου-Πεχλιβανίδη, 2013).

Παροχές ασθενείας (2/2)

- Παροχές σε χρήμα αποτελούν το επίδομα ασθενείας και τα επιδόματα τοκετού και μητρότητας.
- Ο ΕΟΠΥΥ χορηγεί παροχές ασθενείας σε είδος στους άμεσα ασφαλισμένους του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, του ΟΑΕΕ, του ΟΓΑ, του ΟΠΑΔ, τους ασφαλιζόμενους στους κλάδους υγείας του ΕΤΑΠ-ΜΜΕ, του ΤΑΥΤΕΚΩ και του ΕΤΑΑ, αλλά και οι Οίκος Ναύτου και στα μέλη της οικογένειας όλων των ανωτέρω [άρθρο 35, παρ. 1 Ν. 3996/2011, ΥΑ Φ.90380/5383/738 ΦΕΚ Β' 1233/2012].
- Τα μέλη της οικογένειας των άμεσα ασφαλισμένων περιλαμβάνονται στο άρθρο 3 του Ενιαίου Κανονισμού Παροχών Υγείας (ΕΚΠΥ).

Παροχές σε είδος-ΕΚΠΥ (1/2)

- Κατά το άρθρο 1 του ΕΚΠΥ ως παροχές υγείας σε είδος νοούνται:
 1. πρόληψη και προαγωγή της υγείας,
 2. πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας (εξωνοσοκομειακή)-ιατρική περίθαλψη - διαγνωστικές ιατρικές πράξεις,
 3. διαγνωστικές εξετάσεις,
 4. φυσικοθεραπεία - εργοθεραπεία - λογοθεραπεία – ψυχοθεραπεία ενηλίκων,
 5. φαρμακευτική περίθαλψη,
 6. οδοντιατρική - στοματολογική περίθαλψη,
 7. ειδική αγωγή,

Παροχές σε είδος-ΕΚΠΥ (2/2)

8. νοσοκομειακή περίθαλψη,
9. αποζημίωση αποκλειστικής νοσοκόμας σε δημόσια νοσοκομεία,
10. αποζημίωση μετακίνησης ασθενών,
11. εφ' άπαξ αποζημίωση τοκετού εκτός νοσοκομειακής δομής- ιατρικώς υποβοηθούμενης αναπαραγωγής,
12. νοσηλεία εκτός Ελλάδος,
13. αποζημίωση θεραπευτικών μέσων και προθέσεων - πρόσθετη περίθαλψη,
14. αποζημίωση λουτροθεραπείας, αεροθεραπείας.

Επίδομα ασθενείας

- Ασφαλιστική ικανότητα: Στους ασφαλισμένους και στα μέλη της οικογένειάς τους χορηγούνται παροχές ασθενείας εφόσον ο ασφαλισμένος έχει πραγματοποιήσει 50 τουλάχιστον ημέρες εργασίας αυξανόμενες από 1.1.2009 ανά 10 κατ' έτος και μέχρι 100 για τους κοινούς ασφαλισμένους
- Είτε κατά το προηγούμενο ημερολογιακό έτος είτε κατά το τελευταίο 15μηνο, πριν από την αναγγελία της ασθένειας ή της πιθανής ημέρας τοκετού (άρθρο 31 Α.Ν. 1846/1951).
- Οι άμεσα ασφαλισμένοι του ΙΚΑ δικαιούνται επίδομα ασθενείας αν έχουν πραγματοποιήσει τουλάχιστον 100 ημέρες ασφάλισης αυξανόμενες από 1.1.2009 να 10 κατ' έτος και μέχρι 120 (άρθρο 36, παρ. 4, Ν. 3996/2011).

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Ασφαλιστικός κίνδυνος και παροχές:

Μητρότητα.

Μητρότητα (Ορισμός)

- Η μητρότητα είναι μια φυσική λειτουργία του γυναικείου σώματος και δεν ταυτίζεται με την ασθένεια που αποτελεί μια φυσιολογική απόκλιση από την κατάσταση υγείας (Χρ. Αγαλλόπουλος, 1955, Ο. Krasney, 1983).
- Στην ασφαλιστική περίπτωση της μητρότητας διακρίνονται τρία στάδια όσον αφορά την άμεσα ασφαλισμένη γυναίκα:
 - Την εγκυμοσύνη, τον τοκετό και τη λοχεία (Άγγ. Στεργίου, 1989).

Μαιευτική περίθαλψη

- Απαραίτητη προϋπόθεση για τη χορήγηση των παροχών της μητρότητας είναι η εμφάνιση του κινδύνου κατά τη διάρκεια της «ουσιαστικής» ισχύος της ασφαλιστικής σχέσης (Άγγ. Στεργίου, 1989, ΣτΕ 3998/1983).
- Η μαιευτική περίθαλψη χορηγείται τόσο στην άμεσα όσο και στην έμμεσα ασφαλισμένη γυναίκα (Ο ΕΟΠΥΥ παρέχει μαιευτική περίθαλψη μέσω των συμβεβλημένων παρόχων υγείας, στο πλαίσιο της ισχύουσας κάθε φορά νομοθεσίας και των όρων των συμβάσεων με αυτούς – άρθρο 13 Ενιαίου Κανονισμού Παροχών Υγείας).

Επίδομα μητρότητας (1/2)

- Δικαίωμα σε επίδομα μητρότητας έχει μόνο η άμεσα ασφαλισμένη.
- Οι άμεσα ασφαλισμένες του ΙΚΑ εφόσον έχουν πραγματοποιήσει τουλάχιστον 200 ασφαλιστές ημέρες εργασίας κατά την τελευταία 2ετία δικαιούνται επιδόματος 56 ημέρες πριν τον τοκετό και 63 ημέρες μετά αρκεί να μην εργάζονται κατά το αυτό χρονικό διάστημα (άρθρο 34, παρ. 1 και άρθρο 39, παρ. 1 Α.Ν. 1846/1951).

Επίδομα μητρότητας (2/2)

- Η καταβολή του επιδόματος από το ΙΚΑ στηρίζεται αποκλειστικά και μόνο στην ύπαρξη του πραγματικού γεγονότος του τοκετού και δεν εξαρτάται από τη διάρκεια της εγκυμοσύνης (πρόωρος), ούτε και από τη γέννηση ζωντανού του εμβρύου ή την επιβίωση μετά του νεογνού μετά τη γέννησή του

[Γνωμοδότηση Νομικού Συμβουλίου του Κράτους 431/2010 και 194/2005, άρθρο 9 Ν.2224/1994, άρθρο 11, παρ. 1 και 2 Ν. 2874/2000, άρθρα 8 και 11, παρ. 4 Π.Δ. 176/1997 με το οποίο προσαρμόστηκε η ελληνική νομοθεσία στην Οδηγία 92/85/ΕΟΚ].

Πρόσθετες παροχές μητρότητας

- Συμπληρωματικές παροχές μητρότητας (Ν. 549/77 και Π.Δ. 776/77, Κανονισμός συμπληρωματικών παροχών μητρότητας) χορηγούνται σε άμεσα ασφαλισμένες στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ.
- Η ειδική παροχή μητρότητας του άρθρου 142 του Ν. 3655/2008 χορηγείται από τον ΟΑΕΔ σε εργαζόμενες μητέρες, ασφαλισμένες του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ κατά τη διάρκεια της εξάμηνης ειδικής άδειας προστασίας μητρότητας.
- Ο χρόνος της ειδικής άδειας προστασίας της μητρότητας λογίζεται ως χρόνος ασφάλισης στους κλάδους κύριας σύνταξης και ασθένειας του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ και τους φορείς επικουρικής ασφάλισης.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Ασφαλιστικός κίνδυνος και παροχές:

Αναπηρία.

Ορισμοί της αναπηρίας (1/3)

- Η αναπηρία αποτελεί ατομικό πρόβλημα που έχει αναχθεί σε κοινωνικό, στο βαθμό που το Κράτος αναλαμβάνει μέρος των δαπανών για την οικονομική στήριξη, την παροχή υπηρεσιών υγείας και κάθε άλλης μορφής φροντίδας στους αναπήρους (S. Nagi, 1979).
- Για την καλύτερη κατανόηση του φαινομένου, η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας υιοθέτησε το εξής αναλυτικό σχήμα αποτελούμενο από τρεις όρους: α) τη βλάβη/impairment, β) την ανικανότητα/disability, γ) τη μειονεξία ή το μειονέκτημα/handicap.
- Η αναπηρία περιγράφεται γενικά ως απώλεια της ικανότητας εκπλήρωσης των κοινωνικά αποδεκτών ρόλων-ανάμεσα στους οποίους πρωταρχική είναι η εργασία-, η οποία οφείλεται σε μια ιατρικώς διαγνωσθείσα βλάβη.

Ορισμοί της αναπηρίας (2/3)

- Η κοινωνική ασφάλιση επικεντρώνεται σε εκείνη τη μείωση της λειτουργικής ικανότητας του ατόμου, λόγω σωματικής ή πνευματικής βλάβης, που συνεπάγεται σε συνδυασμό με μια σειρά άλλων παραγόντων αδυναμία συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό της χώρας (Άγγ. Στεργίου, 1999).
- Η επανόρθωση μέσω κοινωνικής ασφάλισης εγγυάται πρώτιστα ένα εισόδημα αναπλήρωσης σε περίπτωση ανικανότητας για εργασία (D. Pieters, 1993).
- Η ανικανότητα δεν απορρέει αποκλειστικά από ένα λειτουργικό περιορισμό αλλά απαιτείται η συνδρομή και άλλων εξωγενών παραγόντων (Άγγ. Στεργίου, 1999).

Ορισμοί της αναπηρίας (3/3)

- Οι παράγοντες που προκαλούν σε συνδυασμό με το πρόβλημα υγείας την ανικανότητα για βιοπορισμό αναφέρονται στα χαρακτηριστικά του κάθε προσώπου όπως ηλικία, κατάρτιση, δεξιότητες, οικογενειακή κατάσταση, αλλά και την αγορά εργασίας.
- Κατ' άρθρο 28 παρ. 5 του Α.Ν. 1846/1951, όπως έχει τροποποιηθεί με το άρθρο 27, παρ. 5 του Ν. 1902/1990 και τις παρ. 4 και 5 του άρθρου 12 Ν. 1976/1991, η έννοια της αναπηρίας προσδιορίζεται από τρία γνωρίσματα: την ανατομο-φυσιολογική βλάβη, τη διάρκειά της και τη μείωση της βιοποριστικής ικανότητας στην οποία οδηγεί.

Βαθμίδες αναπηρίας

- Η αναπηρία μπορεί να είναι μερική (σύνδεση με το ποσοστό της ανατομο-φυσιολογικής βλάβης) ή απόλυτη (αδυναμία για ικανοποίηση στοιχειωδών αναγκών)
 - καθιερώνονται τρεις βαθμίδες αναπηρίας : α) η βαριά αναπηρία (80%), β) η συνήθης αναπηρία (67%) γ) η μερική αναπηρία (50%).
- Η εκτίμηση του βαθμού της αναπηρίας μπορεί να γίνει με βάση:
 - το σύστημα της αντικειμενικής ή ιατρικής αναπηρίας
 - το σύστημα της υποκειμενικής ή βιοποριστικής αναπηρίας
 - τον συνδυασμό των δύο προηγούμενων μεθόδων (μεικτό σύστημα).

Παροχές αναπηρίας

- Παροχές αναπηρίας:
 - Αναπροσαρμογή/αποκατάσταση αναπήρων/rehabilitation (ειδική αγωγή και επαγγελματική αποκατάσταση-αντιστάθμιση μιας λειτουργίας)
 - Προσωρινές και οριστικές συντάξεις αναπηρίας
 - Προσαύξηση απόλυτης αναπηρίας (μορφή κατ' οίκον φροντίδας των αναπήρων)
 - Εξωιδρυματικό επίδομα (σε πάσχοντες εκ τετραπληγίας-παραπληγίας με ποσοστό ιατρικής αναπηρίας 67% και άνω).

Ασφαλιστική αναπηρία (1/2)

- Όταν υπάρχει υγειονομική/ιατρική αναπηρία, αναζητείται αν υφίσταται το στοιχείο της βιοποριστικής (αν)ικανότητας και σε ποιο βαθμό.
 - Για να θεμελιωθεί και να συνεχισθεί η καταβολή της συντάξεως λόγω αναπηρίας, απαιτείται και ασφαλιστική αναπηρία
- Η προϋπόθεση αυτή δεν συντρέχει όταν ο ασφαλισμένος αναλαμβάνει την ίδια ή οποιαδήποτε άλλη εργασία, κερδίζοντας ορισμένα ποσά, εκτός αν είναι συμπτωματική ή έχει πρόσκαιρο χαρακτήρα (ΣτΕ 3863/2009, ΣτΕ 3322/1975).

Ασφαλιστική αναπηρία (2/2)

- Η ανάκτηση της βιοποριστικής ικανότητας πρέπει να ερευνάται μόνο σε σχέση προς τη συνήθη επαγγελματική απασχόληση του συνταξιούχου, και όχι σε σχέση προς διαφορετική απασχόληση στην οποία ετράπη μεταγενεστέρως
- Για την κρίση του ασφαλισμένου ως ασφαλιστικώς αναπήρου, λαμβάνονται υπόψη οι καθοριζόμενες από τις οικείες συλλογικές συμβάσεις εργασίας ή διαιτητικές αποφάσεις αποδοχές των υγιών μισθωτών της ίδιας με τον ασφαλισμένο μορφώσεως, επαγγελματικής κατηγορίας και τοπικής περιφέρειας (ΣτΕ 3863/2009).

ΚΕΠΑ

- Το Κέντρο Πιστοποίησης της Αναπηρίας (ΚΕΠΑ) εκτιμά ιατρικά το ποσοστό της ανατομο-φυσιολογικής βλάβης και τις συνέπειές της στην άσκηση μιας επαγγελματικής δραστηριότητας.
- Το ΚΕΠΑ λειτουργεί στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ και ιδρύθηκε (άρθρο 6 Ν. 3863/2010) με σκοπό την εξασφάλιση της ενιαίας υγειονομικής κρίσης του βαθμού αναπηρίας των ασφαλισμένων όλων των φορέων κοινωνικής ασφάλισης.
- Δε θεμελιώνεται δικαίωμα όταν η πάθηση ή η βλάβη οφείλεται σε πρόθεση του ασφαλισμένου ή αδίκημα που διέπραξε, αδίκημα βεβαιωμένο με τελεσίδικη δικαστική απόφαση (άρθρο 28, παρ. 3 Α.Ν. 1846/51).

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Ασφαλιστικός κίνδυνος:

Εργατικό ατύχημα-επαγγελματική ασθένεια.

Ορισμός του εργατικού ατυχήματος

- Στους εννοιολογικούς προσδιορισμούς του άρθρου 8 του Α.Ν.1846/1951 και στην παρ.4 αυτού η έννοια του όρου «ατύχημα» αποδίδεται με τη φράση «το εν τη εργασία ή εξ αφορμής ταύτης βίαιον συμβάν και την επαγγελματική ασθένεια» (Εγκύκλιος ΙΚΑ 45/2010)
- η ασφ/κή πρακτική και κυρίως η νομολογία έχουν προσδιορίσει τις περιπτώσεις που ένα ατύχημα μπορεί να χαρακτηριστεί ως εργατικό (Εγκύκλιος ΙΚΑ 45/2010).

Τι θεωρείται εργατικό ατύχημα (1/5)

- Εργατικό ατύχημα είναι το ατύχημα που προκαλείται συνεπεία βίαιου συμβάντος και επέρχεται κατά την εκτέλεση ή εξ αφορμής της εργασίας, ώστε να συνδέεται με αυτήν είτε αμέσως είτε εμμέσως σε σχέση αιτίου και αποτελέσματος (ΣτΕ 844/1969, ΣτΕ 3863/2009, ΑΠ 1678/2010, ΑΠ 52/2011).
- Ατύχημα εργατικό είναι το επερχόμενο κατά τη μετάβαση στον τόπο της εργασίας υπό συνθήκες που προσδίδουν την αιτιώδη συνάφεια με την εργασία και το οφειλόμενο σε ενέργεια του μισθωτού προς το συμφέρον του εργοδότη, έστω και άνευ εντολής αυτού (Σ.Ε. 844/1969).

Τι θεωρείται εργατικό ατύχημα (2/5)

- Ως ατύχημα εκ βιαίου συμβάντος θεωρείται και ο θάνατος, ή ο τραυματισμός του μισθωτού, από αιφνίδια επενέργεια εξωτερικού αιτίου, αλλά συνδεδεμένου προς την εργασία λόγω της εμφανίσεώς του κατά την εκτέλεση της ή εξ αφορμής αυτής
 - Η τελευταία αυτή περίπτωση συντρέχει όταν το ατύχημα δεν είναι άμεση συνέπεια της εκτελέσεως της εργασίας
 - όπως όταν τούτο συνέβη εκτός του τόπου και χρόνου εκτελέσεώς της, συνδέεται όμως με αυτή με σχέση αιτίου και αποτελέσματος ως εκ του ότι, λόγω της εργασίας, δημιουργήθηκαν ιδιαίτερες και αναγκαίες για την επέλευσή του πραγματικές συνθήκες, οι οποίες δεν θα υπήρχαν χωρίς την εργασία (ΑΠ 1207/1992, ΣτΕ 659/1993).

Τι θεωρείται εργατικό ατύχημα (3/5)

- Εργατικό ατύχημα θεωρείται:
 - το επισυμβάν και κατά τη μετάβαση του ασφαλισμένου εκ της οικίας του στον τόπο της εργασίας του και την επιστροφή του σε αυτήν (ΣτΕ 1889/68, ΔιοικΕφΑθ 210/2009).
 - Η σωματική βλάβη που επέρχεται κατά την εκτέλεση ή με αφορμή την εργασία κατόπιν έκτακτων και απρόβλεπτων συνθηκών, οι οποίες μπορούν να φέρουν ασυνήθιστη καταπόνηση του οργανισμού (ΑΠ 250/1995, ΑΠ 1678/2010).

Τι θεωρείται εργατικό ατύχημα (4/5)

Εργατικά ατυχήματα έχουν θεωρηθεί όσα επέρχονται:

- Κατά τη διάρκεια της μεσημβρινής διακοπής της εργασίας (ΑΠ 11/2012).
- Όταν οι δυσμενείς για την υγεία του μισθωτού συνέπειες εκδηλωθούν όχι αμέσως αλλά αργότερα με βαθμιαία επιδείνωση προϋπάρχουσας πάθησης (ΑΠ 528/1997).
- Όταν η παροχή εργασίας κάτω από ασυνήθεις και εξαιρετικές δυσμενείς συνθήκες αποτελεί την αιτία της σωματικής βλάβης (ΣτΕ 1673/2003).
- Όταν το αποτέλεσμα επέρχεται με επιδείνωση προγενέστερης νοσηρής κατάστασης η οποία όμως δεν εμπόδιζε τον εργαζόμενο στην εργασία του μέχρι του ατυχήματος (ΑΠ 84/1999).

Τι θεωρείται εργατικό ατύχημα (5/5)

- Ο αιτιώδης σύνδεσμος (τοπικός και χρονικός) ατυχήματος και εργασίας διασπάται σε περίπτωση που ο ασφαλισμένος για τη μετάβασή του στην εργασία ή για την επιστροφή του στο σπίτι του δεν ακολούθησε το συνηθισμένο δρομολόγιό του
- Γι' αυτό και τα ατυχήματα που γίνονται σε περιπτώσεις παρέκκλισης από το συνηθισμένο δρομολόγιο, δεν χαρακτηρίζονται ως εργατικά (Εγκύκλ. ΙΚΑ 45/2010).

Παροχές λόγω εργατικού ατυχήματος

- Οι ασφαλισμένοι δικαιούνται από το ΙΚΑ παροχές σε χρήμα και σε είδος ανεξαρτήτως του χρόνου ασφάλισής τους
 - Για τη χορήγηση των παροχών ασφαλίσεως δεν απαιτείται η συμπλήρωση των εκ του νόμου καθοριζόμενων ημερών εργασίας αν το γεγονός το θεμελιούν το δικαίωμα σε παροχή οφείλεται σε εργατικό ατύχημα ή επαγγελματική ασθένεια (ΣτΕ 852/1959).
 - Έτσι και μια ημέρα ασφάλισης αν έχει ο ασφαλισμένος που υπέστη εργατικό ατύχημα δικαιούται περίθαλψη ή επίδομα ασθενείας (Κ. Λαναράς, 2013).
 - Εάν συνεπεία του εργατικού ατυχήματος επέλθει αναπηρία ή θάνατος του ασφαλισμένου, παρέχεται αντίστοιχα σύνταξη αναπηρίας ή σύνταξη θανάτου στα προστατευόμενα μέλη της οικογένειάς του (Εγκύκλιοι ΙΚΑ 22/2004, 45/2010, ΣτΕ 1757/1993).

Αναγγελία ατυχήματος

- Από το άρθρο 21, παρ.1 του Κανονισμού Ασφαλιστικής Αρμοδιότητας του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ ορίζεται ότι «κάθε ατύχημα» που γίνεται κατά την εκτέλεση της εργασίας ή με αφορμή την εργασία αυτή και έχει ως αποτέλεσμα τον τραυματισμό ή την αδυναμία για συνέχιση της εργασίας ή το θάνατο προσώπου ασφαλισμένου στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, αναγγέλλεται υποχρεωτικά στο Ίδρυμα:
 - από τον εργοδότη ή τον αντιπρόσωπό του,
 - από τον παθόντα ασφ/νο και σε περίπτωση αδυναμίας ή θανάτου του,
 - από τα πρόσωπα που από την ασφάλισή του έλκουν δικαιώματα και
 - κάθε υπάλληλο του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ που λόγω της υπηρεσίας του έλαβε γνώση του ατυχήματος (Εγκύκλ. ΙΚΑ 45/2010).

Ορισμός της επαγγελματικής ασθένειας (1/2)

- Προς το εργατικό ατύχημα εξομοιώνεται και η επαγγελματική ασθένεια με ρητή διάταξη νόμου (Κ. Λαναράς 2013, Εγκύκλιος ΙΚΑ 45/2010)
- Έτσι και στην περίπτωση αυτή οι παροχές του Ιδρύματος (ιατρική περίθαλψη, επιδόματα, συντάξεις) χορηγούνται ανεξαρτήτως του αριθμού ημερών εργασίας που έχει πραγματοποιήσει ο ασφαλισμένος σύμφωνα με τα άρθρα 8, παρ. 4 και 34, παρ. 1 Α.Ν. 1846/1951 (Έγγραφα ΙΚΑ 49247/16.6.1979, 49996/22.3.1980, Εγκύκλ. ΙΚΑ 45/2010).
- Παραδείγματα: ασθένειες που προκαλούνται από το μόλυβδο, τον υδράργυρο, τον άνθρακα, βενζόλιο, ακτίνες και ραδιενεργά σώματα κλπ.

Ορισμός της επαγγελματικής ασθένειας (2/2)

- Επαγγελματική ασθένεια είναι η οξεία ή χρόνια νοσηρή κατάσταση του ασφαλισμένου από βλαβερή επίδραση ενός επαγγέλματος που μειώνει ή αποκλείει τη βιοποριστική του ικανότητα (Κ. Κρεμαλής, 1985).
 - Αντίθετα με τον αιφνίδιο χαρακτήρα του εργατικού ατυχήματος, η επαγγελματική ασθένεια επιδρά βαθμιαία και διαβρωτικά στην υγεία του ασφαλισμένου
- Με την αναγνώριση της ασθένειας ως επαγγελματικής δημιουργείται αμάχητο τεκμήριο που απαλλάσσει τον ασφαλισμένο από την απόδειξη του αιτιώδους συνδέσμου ανάμεσα στο νόσημα και το συγκεκριμένο επάγγελμα (Άγγ. Στεργίου, 2014).

Αναγνώριση ασθένειας ως επαγγελματικής (1/2)

- Για την αναγνώριση της ασθένειας ως επαγγελματικής απαιτείται η συνδρομή των εξής όρων (Άγγ. Στεργίου, 2014):
 - Οξεία ή χρόνια δηλητηρίαση ή ασθένεια που περιλαμβάνεται στον Εθνικό κατάλογο επαγγελματικών ασθενειών (Π.Δ. 41/2012- Το Π.Δ. έχει προσαρτήσει τον Ευρωπαϊκό κατάλογο επαγγελματικών ασθενειών, σε συμμόρφωση προς τη Σύσταση της Επιτροπής 2003/670/ΕΚ 19.09.2003),
 - Απασχόληση σε επιχειρήσεις, εργασίες ή επαγγέλματα που αναγράφονται στον Κατάλογο
 - Ελάχιστος χρόνος απασχόλησης, που ορίζεται στον κατάλογο αντίστοιχα για κάθε ασθένεια,
 - Προσβολή του ασφαλισμένου κατά τη διάρκεια της απασχόλησής του και σε περίπτωση, μέσα στον ορισμένο για κάθε ασθένεια μέγιστο χρόνο.

Αναγνώριση ασθένειας ως επαγγελματικής (2/2)

- Για τις περιπτώσεις που ορίζεται στον πίνακα του άρθρου 40 του Κανονισμού Ασθένειας του ΙΚΑ ελάχιστος ή μέγιστος χρόνος, ο προσδιορισμός αυτών με την ανωτέρω έννοια, καθώς και η διαπίστωση ιατρικώς της προσβολής του ασφαλισμένου από επαγγελματική ασθένεια
→ Γίνεται από τις κατά τόπους Υγειονομικές Επιτροπές Επαγγελματικών Ασθενειών του ΙΚΑ, οι οποίες κρίνουν κατά περίπτωση βάσει των διεθνών κρατούντων στην ιατρική της εργασίας (Εγκύκλ. ΙΚΑ 45/2010, Εθνικός Κατάλογος Επαγγελματικών Ασθενειών- ΠΔ. 41/2012).

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Ασφαλιστικός κίνδυνος και παροχές:

Γήρας.

Ορισμός γήρατος (γηρατειά)

- Από κοινωνικοασφαλιστική άποψη γηρατειά είναι η κατάσταση της φυσιολογικής φθοράς των σωματικών ή πνευματικών δυνάμεων, που τεκμαίρεται με τη συμπλήρωση ενός ορίου ηλικίας ή παραμονής στην παραγωγική διαδικασία (Κ. Κρεμαλής 1985).
- Ουδείς μπορεί να λάβει από το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ περισσότερες της μιας συντάξεις εξ ιδίας αυτού εργασίας (άρθρο 29, παρ. 4 του Α.Ν. 1846/1951).
- Από 1.7.2013 η ΗΔΙΚΑ (Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης) καθίσταται ενιαίος φορέας ελέγχου και πληρωμών συντάξεων των δικαιούχων των Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης και του Δημοσίου.

Δικαίωμα σε σύνταξη

- Η απονομή σύνταξης γήρατος προϋποθέτει τη σωρευτική πλήρωση δύο όρων: του ορίου ηλικίας και ενός ελάχιστου αριθμού ημερών εργασίας
- Το δικαίωμα θεωρείται θεμελιωμένο όταν ο ασφαλισμένος πληροί σωρευτικά τις προβλεπόμενες από το νόμο προϋποθέσεις, δηλαδή το χρόνο ασφάλισης και το όριο ηλικίας (Άγγ. Στεργίου, 2014).

Παλαιοί και νέοι ασφαλισμένοι

- Με το Ν. 4093/2012 από 1.1.2013 και εφεξής, απαιτείται η συμπλήρωση 15 ετών ασφάλισης (4500 ΗΕ) και του 67^{ου} έτους της ηλικίας.
- Η καταβολή της σύνταξης αρχίζει από την ημέρα κατά την οποία υπεβλήθη από τον ασφαλισμένο η σχετική αίτηση (άρθρο 29, παρ. 5 Α.Ν. 1846/1951).
- Τα πρόσωπα που υπάγονται για πρώτη φορά στην υποχρεωτική ασφάλιση οποιουδήποτε φορέα κοινωνικής ασφάλισης από 1.1.1993 και εφεξής θεωρούνται ως νέοι ασφαλισμένοι, ενώ οι ασφαλισμένοι μέχρι και 31.12.1992 αποκαλούνται παλαιοί ασφαλισμένοι.

Ποσό σύνταξης – παλαιοί ασφαλισμένοι

- Το ποσό της σύνταξης διαμορφώνεται από δύο ποσοστά, το βασικό ποσό και τις προσαυξήσεις (οργανική σύνταξη).
- Το ποσό της μηνιαίας σύνταξης για τους παλαιούς ασφαλισμένους εξαρτάται από τρεις παράγοντες:
 - Το ύψος των αποδοχών της καλύτερης πενταετίας των τελευταίων δέκα ετών, πριν από το έτος υποβολής αίτησης συνταξιοδότησης
 - Το διανυθέντα χρόνο στην ασφάλιση
 - Τα οικογενειακά βάρη του ασφαλισμένου.

Ποσό σύνταξης – νέοι ασφαλισμένοι

- Το ποσό της μηνιαίας σύνταξης για τους νεο-ασφαλισμένους συνίσταται σε ποσοστό 2% επί των μηνιαίων συνταξίμων αποδοχών (ή ασφαλιστικών κατηγοριών) για κάθε έτος συντάξιμης υπηρεσίας ή 300 ημέρες εργασίας
- Για κάθε πλήρες έτος ή 300 ημέρες ασφάλισης, πέραν των 35 ετών ή των 10.500 ημερών ασφάλισης που πραγματοποιούνται μετά το 65^ο έτος της ηλικίας και μέχρι το 68^ο το ανωτέρω ποσοστό αυξάνεται σε 3,3% (άρθρο 29, παρ.1 Ν. 2084/1992, άρθρο 145, παρ. 2 Ν. 3655/2008).
- Συντάξιμες αποδοχές είναι αυτές που πραγματικά καταβλήθηκαν και για τις οποίες έχουν υπολογιστεί και καταβληθεί εισφορές.

Μονοσυνταξιούχοι

- Για τους παλαιούς ασφαλισμένους, το ύψος της μηνιαίας σύνταξης δεν μπορεί να υπερβαίνει το ποσό του 25πλάσιου του Τεκμαρτού Ημερομισθίου της ασφαλιστικής κλάσης στην οποία κατατάχτηκε ο αιτών τη σύνταξη.
- Για τους νέους ασφαλισμένους, το ποσό της μηνιαίας σύνταξης δεν μπορεί να υπερβαίνει το τετραπλάσιο του κατά το έτος 1991 μέσου μηνιαίου κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. αναπροσαρμοσμένου με το εκάστοτε ποσοστό αυξήσεως των συντάξεων των δημοσίων υπαλλήλων (άρθρο 29 Ν. 2084/1992, άρθρο 44, παρ. 8 Ν. 3986/2011).

Πολυσυνταξιούχοι (συρροή συντάξεων)

- Το καθαρό ποσό σύνταξης ή το άθροισμα των καθαρών ποσών συντάξεων που δικαιούται κάθε συνταξιούχος από το Δημόσιο, Ν.Π.Δ.Δ. ή οποιονδήποτε ασφαλιστικό φορέα κύριας ή επικουρικής ασφάλισης

→ δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει το 50πλάσιο του εκάστοτε τεκμαρτού ημερομισθίου της κατά το άρθρο 37 Α.Ν. 1846/1951 22^{ης} ασφαλιστικής κλάσης,

εφόσον έστω και σε έναν από τους πιο πάνω φορείς η εισφορά του εργοδότη υπερβαίνει κατά το χρόνο απονομής της σύνταξης την εισφορά του ασφαλισμένου ή υπάρχει υπέρ του φορέα κοινωνικός πόρος ή επιβάρυνση τρίτων ή ο εργοδότης ενισχύει με οποιονδήποτε τρόπο τον ασφαλιστικό φορέα (άρθρο 55, παρ. 4 Κώδικας Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων, Π.Δ. 169/2007).

Χαμηλοσυνταξιούχοι

- Όταν το οργανικό ποσό υπολείπεται του καθοριζόμενου κατώτατου ορίου συντάξεων, ο συνταξιούχος λαμβάνει την κατώτατη σύνταξη
→ Κατώτατα Όρια Συντάξεων (ΚΟΣ).
- Ο συνταξιούχος ΙΚΑ-ΕΤΑΜ δε δικαιούται την κατώτατη σύνταξη αν λαμβάνει σύνταξη από άλλο φορέα ή το Δημόσιο (διπλοσυνταξιούχος).
- Τα ΚΟΣ χορηγούνται χωρίς προηγούμενο έλεγχο των πόρων
→ Η χορήγησή τους δεν εξαρτάται από τη συμπλήρωση ενός ορισμένου ορίου ηλικίας, αρκεί η απόκτηση δικαιώματος σε σύνταξη.

ΕΚΑΣ

- Το Επίδομα Κοινωνικής Αλληλεγγύης Συνταξιούχων (ΕΚΑΣ) θεσμοθετήθηκε το 1996 (άρθρο 20, παρ. 5 Ν. 2434/1996, όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο 24 Ν. 2556/97 και άρθρα 34 Ν. 3996/2011 και 15 Ν. 4147/2013) και αποτελεί ειδική μη ανταποδοτική παροχή.
- Το ΕΚΑΣ προστίθεται στα ΚΟΣ, όταν οι συνταξιούχοι εμφανίζουν χαμηλά εισοδήματα κατά τη φορολόγησή τους
→ Επειδή στοχεύει στην ενίσχυση των χαμηλοσυνταξιούχων συνδέθηκε με τον προηγούμενο έλεγχο της εισοδηματικής τους θέσης (Γ. Ψηλού, 2005).
- Το ύψος του επιδόματος είναι αντιστρόφως ανάλογο του εισοδήματος και χορηγείται από μία μόνο πηγή (άρθρο 36, παρ. 6 Ν. 3996/2011).

Απασχολούμενοι συνταξιούχοι

- Η συνταξιοδότηση λόγω γήρατος όταν δε συνοδεύεται από ανικανότητα αφήνει πάντα ανοικτό το ενδεχόμενο της απασχόλησης των συνταξιούχων.
- Ο νομοθέτης έχει θεσπίσει την απαγόρευση σωρευτικής καταβολής σύνταξης (κύριας και επικουρικής) και μισθού (αναστολή καταβολής) πριν τη συμπλήρωση του 55^{ου} έτους της ηλικίας, καθώς και περικοπή της σύνταξης όταν υπερβαίνει ένα ποσό μετά τη συμπλήρωση του 55^{ου} έτους της ηλικίας (άρθρο 16 Ν. 3863/2010, Ν. 3996/2011).

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Ασφαλιστικός κίνδυνος και παροχές:

Θάνατος.

Θάνατος προστάτη της οικογένειας

- Στα παραδοσιακά μοντέλα οικογένειας, ο θάνατος του προστάτη της (του ασφαλισμένου ή συνταξιούχου/breadwinner) έχει αναχθεί σε ασφαλιστικό κίνδυνο διότι θεωρείται ότι προκαλεί μόνιμη απώλεια εισοδήματος για τα λοιπά μέλη διακινδυνεύοντας τη διαβίωσή τους (Κ. Κρεμαλής, 1985, H.Creutz, 1991)
- Αυτή την απώλεια εισοδημάτων προορίζονται να αντισταθμίσουν οι συντάξεις επιζώντων (ή συντάξεις θανάτου).

Σύνταξη επιζώντων/θανάτου

- Σε περίπτωση θανάτου ασφαλισμένου ή συνταξιούχου, η καταβολή της σύνταξης στους δικαιούχους αρχίζει από την πρώτη ημέρα του επόμενου μήνα από εκείνον κατά τον οποίο επήλθε ο θάνατος
- Η καταβολή της σύνταξης δεν μπορεί να ανατρέξει σε χρόνο απώτερο του εξαμήνου από την ημέρα υποβολής της αίτησης για απονομή σύνταξης (άρθρο 29, παρ.5 Α.Ν. 1846/1951)
- Η σύνταξη χορηγείται εξίσου σε περίπτωση κήρυξης σε αφάνεια του ασφαλισμένου ή του συνταξιούχου (Πόρισμα Συνηγόρου του Πολίτη, 2004).

Δικαιούχοι

- Ο επιζών σύζυγος ή η επιζούσα σύζυγος (χήρος/χήρα)
- Τα τέκνα, νόμιμα, νομιμοποιηθέντα, αναγνωρισθέντα και υιοθετηθέντα (σε περίπτωση θανάτου ασφαλισμένης ή συνταξιούχου, δικαιούνται σύνταξη και τα «νόθα» παιδιά αυτής ανεξάρτητα αν υπάρχουν νόμιμα παιδιά)
- Οι εγγονοί και προγονοί που είναι ορφανοί από πατέρα και μητέρα κατά το χρόνο θανάτου του ασφαλισμένου/συνταξιούχου εφόσον συντηρούνταν από τον θανόντα/θανούσα
- Οι γονείς εάν η συντήρησή τους βάρυνε κυρίως τον θανόντα/θανούσα (άρθρο 28, παρ. 6 Α.Ν. 1846/1951).

Ποσό σύνταξης μελών οικογένειας

- Το ποσό της σύνταξης που δικαιούνται ο/η σύζυγος του θανόντος ισούται με το 70% του ποσού της σύνταξης του θανόντος
 - Το ποσό αυτό χορηγείται σε κάθε περίπτωση που αναγνωρίζεται δικαίωμα σύνταξης λόγω θανάτου ασφαλισμένου ή συνταξιούχου (άρθρο 5, παρ. 4 Ν.Δ. 4104/1960).
- Το ποσό της σύνταξης που δικαιούται κάθε παιδί ισούται με το 20% του ποσού της σύνταξης του θανόντος εκτός και αν πρόκειται για παιδί ορφανό από πατέρα και μητέρα οπότε ανέρχεται σε 60%.
- Το ποσό της σύνταξης των εγγονών-προγονών και των γονέων ισούται με το 20% της σύνταξης.

Υπολογισμός σύνταξης μελών οικογένειας θανόντος συνταξιούχου

- Για τον υπολογισμό της σύνταξης των μελών της οικογένειας θανόντος συνταξιούχου λαμβάνεται υπόψη το ποσό που πράγματι ελάμβανε ο θανών (πλήρες ή μειωμένο)
- δεν υπολογίζονται τυχόν προσαυξήσεις από οικογενειακά βάρη και απόλυτης αναπηρίας.
- Για τη χορήγηση της σύνταξης θανάτου θα πρέπει να υποβληθεί γραπτή αίτηση από δικαιούχο ασφαλισμένο ή νόμιμο εκπρόσωπό του σε οποιοδήποτε υποκατάστημα του ΙΚΑ (Εγκύκλιοι ΙΚΑ 20/1999, 66/2008, 13/2012).

Βιβλιογραφία (1/5)

- Άγγ. Στεργίου, Δίκαιο κοινωνικής ασφάλισης, 2^η έκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2014, 534, 596, 643-644.
- Άγγ. Στεργίου, Η προστασία της μητρότητας στο δίκαιο των κοινωνικών ασφαλίσεων, Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη, 1989, σελ. 34, 38.
- Άγγ. Στεργίου, Αναπηρία, Θεσσαλονίκη, Σάκκουλα, 1999, σελ. 11-12, 15.

Βιβλιογραφία (2/5)

- Γ. Ψηλός, Απασχόληση συνταξιούχων, ΔΕΝ 2011, σελ. 290.
- Κ. Κρεμαλής, Δίκαιο Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 1985, σελ. 248, 262, 266.
- Κ. Λαναράς, Νομοθεσία Εργατική και Ασφαλιστική, Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη, 2014, σελ. 339-340.
- Κ. Λαναράς, Η ασφάλιση στο Ι.Κ.Α., Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη, 2013, σελ. 449, 462, 576.

Βιβλιογραφία (3/5)

- Πόρισμα Συνηγόρου του Πολίτη, ΕΔΚΑ 2004, σελ. 796.
- Π. Παπαρρηγοπούλου-Πεχλιβανίδη, Δίκαιο Κοινωνικής Ασφάλισης, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2013, σελ. 242, 294.
- Ειρ.-Ελ. Γαληνού, Κοινωνική ασφάλιση σε: Χ. Χρυσανθάκης (επιμ.), Διαγράμματα Γενικού και Ειδικού Διοικητικού Δικαίου, Νομική βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2013, σελ. 591.
- Χρ. Αγαλλόπουλος, Κοινωνικά Ασφαλίσεις, Αθήναι, 1955, σελ. 236, 240.

Βιβλιογραφία (4/5)

- D. Pieters, Introduction into the basic principles of social security, Deventer-Boston, 1993, p.61.
- H. Creutz, Les prestations de décès-survivants: réalités et perspectives d' avenir, RISS 1-2/91, p. 107.
- M. Berkowitz-M. Hill, Disability and Labor Market, 2nd edition, ILR Press, 1989, p. 4.

Βιβλιογραφία (5/5)

- M. Berkowitz, “La recherche en politique sociale et les handicapes: principales questions”, in AISS, Securite sociale et invalidite. Perspectives actuelles de la recherche, 1981, p. 7.
- O. Krasney, Krankheit und Mutterschaft, in Köhler/Zacher, Beiträge zu Geschichte und aktueller Situation der Sozialversicherung, Dunker & Humblot, 1983, 250-251.
- S. Nagi, “The concept and measurement of disability” in: Disability policies and government programs, edited by E. Berkowitz, New York, 1979, p.1.

Νομολογία (1/4)

Συμβούλιο της Επικρατείας

- ΣτΕ 3863/2009, Α' Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ (520171).
- ΣτΕ 2738/2006, ΕΔΚΑ 2006, σελ. 673.
- ΣτΕ 1673/2003, ΔιΔικ 2005, σελ. 153.
- ΣτΕ 1757/1993, ΕΔΚΑ 1994, σελ. 103.
- ΣτΕ 659/1993, ΕΔΚΑ 1994, σελ. 86.
- ΣτΕ 3998/1983, ΕΔΚΑ 1984, σελ. 162.

Νομολογία (2/4)

- ΣτΕ 3322/1975, ΕΔΚΑ 1976, σελ. 343.
- ΣτΕ 844/1969, ΕΔΚΑ 1969, σελ. 414.
- ΣτΕ 1889/1968, ΕΔΚΑ 1968, σελ. 486.
- ΣτΕ 852/1959, ΕΔΚΑ 1959, σελ. 436.

Νομολογία (3/4)

Άρειος Πάγος

- ΑΠ 11/2012, Α' Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ (565846).
- ΑΠ 52/2011, ΔΕΝ 2011, σελ. 787.
- ΑΠ 1678/2010 Α' Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ (554461).
- ΑΠ 1207/1992, ΕΕργΔ 1994, σελ. 472.
- ΑΠ 84/1999, ΕπιθΙΚΑ/2000, σελ. 380.
- ΑΠ 528/1997, ΕΕργΔ/1998, σελ. 782.
- ΑΠ 250/1995, ΕΕργΔ/1996, σελ. 556.

Νομολογία (4/4)

Διοικητικά Δικαστήρια

- Δεφ ΑΘ 210/2009 Α' Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ (523422).

Συντομογραφίες περιοδικών

- ΕΑΕΔ: Επιθεώρηση Ασφαλιστικού και Εργατικού Δικαίου.
- ΕΔΚΑ: Επιθεώρησις Δικαίου Κοινωνικής Ασφάλισης.
- ΕπιθΙΚΑ: Επιθεώρησις ΙΚΑ.
- ΔΕΝ: Δελτίο Εργατικής Νομοθεσίας.
- Διδικ: Διοικητική Δίκη.
- ΝΟΜΟΣ: Βάσεις νομικών δεδομένων.

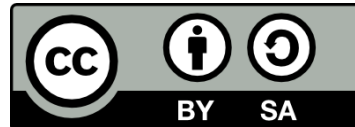
Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Άγγελος Στεργίου.
«Δίκαιο Κοινωνικής Ασφάλισης (Προπτυχιακό). Ενότητα 3η: Ασφαλιστικοί κίνδυνοι και παροχές». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://eclass.auth.gr/courses/OCRS297/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

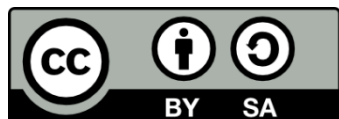
[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Άννα Τσέτουρα
Θεσσαλονίκη, Χειμερινό εξάμηνο 2014-2015

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

(Από το διαχειριστή του προγράμματος)

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

